

Cirkularno pismo Church and Peace rujan 2011

Poštovani čitatelji/ice,

nadam se da će vam ovaj bilten omogućiti da osjetite nešto od one posebne unutarnje i vanjske atmosfere koju smo doživjeli za vrijeme Međunarodne konferencije mreže Crkva i mir u St Antoineu. Sigurna sam da nas njen duh nosi – i zbog toga se isplati o njoj izvijestiti.

Još uvijek sam pod dojmom boravka u toj prekrasnoj zgradi, prelijepom krajoliku i posebnom ugođaju zajednice L'Arche. I sigurna sam da smo u tim danima doživjeli na poseban način kako pripadamo zajedno: ljudi, grupe i crkve u mreži Crkva i mir te svi ljudi u crkvama i zajednicama diljem svijeta, koji se zalažu za mir – Božji šalom, za Njegov mir ovdje na zemlji. Sve nas je izazvao na razmišljanje deset godina dug, intenzivan proces razgovora i rasprava u okviru "Dekade za prevladavanje nasilja" Svjetskog vijeća Crkava (WCC)!

Riječ je o promjeni paradigme: ekumenski konsenzus je danas vodilja načela "pravedni mir", a ne više princip pravednog rata. To znači osporiti bilo kakvo opravdanje ratnog nasilja, moralno prezreti ratovanje, politički ga učiniti suvišnim i zakonski zabraniti, poticati na više pravednosti i očuvati prirodne životne resurse. Pravedni mir služi

šalomu i utire put kraljevstvu Božjem. Ovim putem su krenule crkve članice Svjetskog vijeća Crkava širom svijeta – konačno!

Sadržaj pisma:

Uvodna riječ	str. 1
Internacionalna konferencija	str. 3
Molitva uz vatru	str. 7
Radna grupa međureligijski dijalog	str. 8
Poruka iz Sarajeva	str. 9
Izvještaj o Međunarodnoj ekumenskoj mirovnoj konvokaciji	str. 10
Crkva i mir – poruka za Kingston	str. 13
Izvještaj Godišnje skupštine 2011.	str. 14
In memoriam Christa Voigt	str. 15
Termini, impresum	str. 16

No, jedna je, možda ključna, stavka u tom procesu: to je pitanje zaštite ljudi koji su ugroženi. Ujedinjeni narodi su 2005. proglašili koncept "odgovornosti za zaštitu" (R2P) = obaveze na zaštitu i odgovornosti za zaštitu, koji imenuje mjere kojima međunarodna zajednica mora reagirati na genocid, etničko čišćenje i druge zločine protiv čovječnosti, prije no što se opravda prijelaz na vojnu intervenciju. 2006., na Općoj skupštini u Porto Alegre u Svjetsko vijeće Crkava donijelo zaključak o zaštiti ugroženih naroda u kontekstu oružanih sukoba i u njemu podržala zaštitu kao „nastajanje međunarodne norme obaveze na zaštitu“.

Naša Godišnja skupština je 2009. u svojoj izjavi kritički preispitala koncept R2P. Mi smo polazili od teološkog razmišljanja da put nenasilja u nasljedovanju Isusa ne dopušta nasilje kao zadnje sredstvo te smo izrazili zabrinutost da bilo kakva vojna opcija neizbjegno vodi do zanemarivanja ne-vojnih sredstava i do prvenstva vojnih. To smo još jednom istakli u ožujku ove godine u slučaju intervencije NATO-a u Libiji: "...primjećujemo kako su u sasvim nedovoljno mjeri poduzeti hitni, nužni koraci kojima bi se obrazovali pojedinci (...), financirali, ojačali te bili poslani u učinkovitom broju kako bi djelovali na prevenciji i rješavanju sukoba. Tražimo dosljedan razvoj civilnih instrumenata za transformaciju sukoba. (...)".

A onda je slijedila Mirovna konvokacija Svjetskog vijeća Crkava u Jamajci u svibnju ove godine, kao završni događaj dekade: "Ekumenski poziv za pravedni mir", koji je nastajao kao rezultat reakcija na prvi nacrt i sadrži mnoge temeljne izazove kako stvarati „pravedni mir“. Ali bili smo razočarani da ponovno ostavlja otvorenu opciju kako bi se zaštitili ugroženi narodi vojnom ili policijskom silom.

Pun pogodak je bila naša odluka da se sastanemo na ovogodišnjoj konferenciji u isto vrijeme kada se održava konvokacija na Jamajci: tako doživljavamo međusobnu povezanost kao i našu veliku odgovornost da sudjelujemo kao europska mirovna mreža po našim molitvama i teološkoj refleksiji u temama svjetskog skupa. Naša dva delegata, Janna Postma i Kees Nieuwerth predstavljaju tu povezanost na Jamajci, zajedno s drugim delegatima iz Crkava članica i grupa koje pripadaju mreži Crkva i mir.

Tako smo se mogli uključiti u nastojanja za put kojim se "prevladava nasilje". Mi smo se obratili delegatima na Jamajci te smo izrazili još jednom ono, o čemu svjedoče povijesne mirovne Crkve: "Odbacujemo pretpostavku, da nas pravedan mir sili na dilemu između poziva na nasilje i zakonski dopuštene uporabe sile za zaštitu ugroženih naroda. Naprotiv, uporaba sile za provođenje dobrih ciljeva neminovno je osuđena na propast, pa i kada se opravdava „policijskom nužnom primjenom sile“(...)." Nacrt koji je prvotno bio predstavljen na plenarnoj sjednici Međunarodne ekumenske konvokacije na Jamajci, nacrt za završnu deklaraciju, označio je dužnost na zaštitu kao dio koncepta pravednog mira. Naši predstavnici u Kingstonu jasno su se pobunili protiv toga i postigli su da poruka glasi: "Mi se i dalje borimo s pitanjem kako nevini ljudi mogu biti zaštićeni protiv nepravde, rata i nasilja. U tom kontekstu postavljamo dubinska pitanja vezano uz koncept "odgovornosti za zaštitu" i njegove moguće zloupotrebe. Pozivamo Svjetsko vijeće Crkava i njegove partnerske organizacije da što prije razjasne svoj stav o tom pitanju."

Koliko je to važan zadatak! Razgovor, zajednički napor oko puta nenasilja u nasljedovanju Isusa se nastavlja. I za nas to znači teološki raditi, voditi rasprave i dalje svojim životom biti primjer za što se zalažemo – i kažemo: "Bože, izlij svoj mir nad svim narodima".

Srdačno vas pozdravlja

Međunarodna konferencija mreže Crkva i mir/Church and Peace održana je u zajednici L'Arche u St. Antoineu, 19. –22. svibnja 2011. Odjeci:

Međunarodna konferencija mreže Church and Peace 2011. održana je u zajednici L'Arche u mjestu St. Antoine (između Grenoblea i Valence u Francuskoj). Sudjelovalo je oko 120 osoba iz 16 zemalja. Istovremeno se održavalo i Međunarodno ekumensko okupljanje za mir u Kingstonu na Jamajci.

St. Antoine je pitoreskno, srednjovjekovno selo s velikim samostanom, nastalo kao mjesto dobrodošlice te skrbi za bolesne i siromašne. Danas zajednica L'Arche u St. Antoineu predstavlja mjesto susreta i trenutno provodi poseban program naziva FEVE (fr. Formation et Experimentation au Vivre Ensemble – obuka i istraživanje zajedničkog življenja), dvogodišnji program inicijacije/uvođenja u život zajednice koja stavlja naglasak na nenasilje, duhovnost i jednostavnost života.

Velika kuća, kojom se upravlja u toj jednostavnosti (npr. svaka osoba sama pere svoje posuđe), okružena je prekrasnim vrtovima prepunim cvijeća, organskog povrća, voća – čak i smokava – a u pozadini ima prekrasan pogled na Vercors. Susret je započeo godišnjom Skupštinom mreže, u središtu koje su bila regionalna izvješća i promišljanja o ulozi mreže Crkva i mir te vizijama za budućnost (vidi str.14).

Bernard i Simone Dangeard za vrijeme svog izlagaja

Chantal Loichemol pozdravlja sudionike/ce konferencije u ime zajednice u St. Antoine

Velika kuća, kojom se upravlja u toj jednostavnosti (npr. svaka osoba sama pere svoje posuđe), okružena je prekrasnim vrtovima prepunim cvijeća, organskog povrća, voća – čak i smokava – a u pozadini ima prekrasan pogled na Vercors. Susret je započeo godišnjom Skupštinom mreže, u središtu koje su bila regionalna izvješća i promišljanja o ulozi mreže Crkva i mir te vizijama za budućnost (vidi str.14).

Nakon što je zaključeno zasjedanje Skupštine, susretu se pridružili ostali sudionici iz cijele Europe. Aktualna koordinatorica Michèle le Boeuf je predstavila međunarodni pokret L'Arche te su potom sastavljene male grupe u kojima su se sudionici/e konferencije međusobno upoznali. Izvrsne prevoditeljice su osigurale prijevod na njemački, engleski, francuski te srpski, hrvatski i bosanski jezik.

Glavno izlaganje su održali Bernard i Simone Dangeard, koji su nas pozvali da se usredotočimo na poziv Božjem narodu kako ga vidi Stari

zavjet i Markovo evanđelje. Izлагаči su naglasili važnost upijanja Riječi Božje učenjem teksta napamet te su predstavili ključne tekstove tako što su ih otpjevali, što je duboko dirnulo publiku.

Središnja teza izlaganja je glasila: Bog je sklopio savez sa svojim narodom u koji je svaki vjernik uključen. Ovaj savez nije sam sebi svrha: poziv naroda je prenijeti Božji blagoslov cijelom svijetu. Potom se u malim grupama raspravljalio o važnosti ove poruke za mirovni rad u kontekstu zajednica i skupina kojima sudionici/e pripadaju. Istaknuli su važnost dvostrukog opredjeljenja:

prema unutra (zajednički život, dijeljenje kruha, teološke refleksije, tišina i molitva) i prema van (izvan naše "zone udobnosti", na ulicama i trgovima, gdje treba susresti osobe u potrebi i uključiti se u otpor nepravdi).

Čulo se i više svjedočanstava iz osobnih iskustava. Jedno od njih, koje je podsjetilo na ratne godine na Kosovu, izazvalo je prosvjed sudionice iz Srbije, koja je u spomenutom svjedočanstvu čula osudu svoga naroda – znak da rane još nisu izlječene. Dijalog je nastavljen u plenarnoj sjednici, u pojedinačnim razgovorima te u okviru jedne od radionica.

Crkva i mir/Church and Peace mora izvući pouku iz tog iskustva i nastaviti razmišljati koju bi ulogu mreža trebala preuzeti u odnosu na vjernike iz ove regije koja je još uvijek podijeljena.

Fiktivni dijalog na njemačkom i francuskom jeziku između Jean Lasserrea, pastora, autora i člana francuskog ogranka MIR-a (Mouvement de la reconciliation – Pokret za pomirenje) i Dietricha Bonhoeffera, jedan je primjer kako se podjele mogu prevladati. Ovaj je dijalog podsjetio kako je dvoje teologa prilazilo problemu nasilja i rata. Likove su predstavili Hans Häselbarth, sin njemačkog

razgovor u grupama na otvorenom

Christiane Lasserre i Hans Häselbarth prisjećaju na prijateljstvo između Jean Lasserrea i Dietrich Bonhoeffera

vojnika poginulog početkom Drugog svjetskog rata i Christiane Lasserre, kći Jeana Lasserrea. Taj dijalog ilustrira neočekivano, ali snažno i dojmljivo ljekovitu moć pomirenja između naroda koji su nekoć bili neprijatelji.

Kat Barton govori o kampanji protiv atomskog oružja u Velikoj Britaniji

slavljem koje je ponovilo poruku cijele zajednice te kako su unutar nje tako različite pojedine pozicije. Naglasila je da upravo stoga smatra kako je najmanji zajednički nazivnik između različitih tendencija vjera u milost. Ono što je važno, rekla je "nije to kako izražavamo svoju vjeru, nego jesmo li ili nismo iskusili tu moć vjere u nešto iznad svake moći, koja nam omogućuje da uvidimo mogućnost transformacije..."

Koji je izazov nakon konferencije? "Nije lako biti djeca svjetla, predvodnici u Kraljevstvo Božje. Podjele u kvekerskoj tradiciji su obilježile povijest kršćanstva, da ne spominjemo one koje postoje u našem svijetu

Četiri teme iz Kingstona – mir sa Zemljom, mir na tržištu, mir među narodima, mir u zajednici – bile su produbljene u sljedećim radionicama:

teološke refleksije o otporu Mamonu (bogatstvu kao božanstvu) i ratu, međureligijski dijalog (vidi str.7.), razmišljanja o solidarnosti i primjeri ekonomije solidarnosti, zajednički život u zajednici na dnevnoj bazi, kao i teme poput kampanje protiv nuklearnog oružja u Velikoj Britaniji te demokratski pokret u Sjevernoj Africi i na Bliskom istoku.

Rad konferencije je bio popraćen trenucima posvećenim molitvi, a raznolikost sudionika/ca odražavala se u ekumenskom slavlju. Svaku večer bi se okupili oko vatre na molitvu zajednice L'Arche, a jednom su sudionici bili pozvani i na službu kako je prakticiraju kvekeri. U nedjelju, u znak zajedništva s crkvama diljem svijeta, koje su podržavale međunarodno okupljanje u Kingstonu, posađene su dvije vinove loze tijekom kratke svečanosti u ranim jutarnjim satima. Sastanak je završio ekumenskim

Quakerska molitva u St Antoine

David Exertier, iz programa "Fève" zajednice Arche, govori o svom životnom putu

Trajala je do kasno u noć i sudionici su bili oduševljeni pjevanjem, glazbom i plesom u režiji Brigitte Mesdag, članice L'Arche zajednice i Upravnog odbora mreže Church and Peace. Svečanost je jedan od izraza našeg poziva da budemo narod Božji.

Također je na toj konferenciji sastavljena poruka za Kingston te poslana delegatima. Poruka naglašava zajedništvo sa skupom u Jamajci te ponovo izražava kritiku koncepta "odgovornost za zaštitu" iz 2009. Njome se ohrabruje crkve na preusmjerenje svoje političke strategije, na angažiranje u korist nenasilnih intervencija i na izbor, kao vlastitog prioriteta, služenja miru (vidi str.13).

Mreža Crkva i mir/Church and Peace se osnažila ovih dana konferencije, čije sadržaje može nastaviti produbljivati čitanjem ili ponovnim čitanjem teksta intervencije ili pregledavanjem slika na službenim stranicama mreže Church and Peace/Crkva i mir.

Hans Haeselbarth i Marie-Noëlle von der Recke

multivjerskih i multikulturnih razlika. One nam pokazuju da djelo pomirenja mora krenuti od nas i naše zajednice, a sve u cilju širenja kruga suosjećanja."

Nema konferencije mreže Crkva i mir/Church and Peace bez svečane večeri.

ples članova zajednice Arche

Jakob Fehr, Antje Heider-Rottwilm, Michèle le Boeuf i Zelimir Srnec čitaju sudionicima/cama poruku, koju je konferencija uputila konvokaciji u Kingstonu

Molitva oko vatre

Svi smo mi stranci i hodočasnici.

Zapalimo vatru na raskršću puteva,
pozovimo ime Gospoda.

Zatvorimo krug i sagradimo hram na vetru;
napravimo hram od bilo kog mesta gde se zadesimo.
Jer vreme je došlo da se molimo u duhu i u istini,
da kažemo hvala svugde i u svako doba.

Zastanimo u vremenu, usredsredimo se u svoj ovoj tamí oko nas.
I budimo svesni sadašnjosti.

Jer uzalud smo je jurili, tu sadašnjost sve ove dane
jer bila nam je daleka u doba kad je bila tu.

Sad je ovde, pred našim očima i u našim srcima, sadašnjost.

Vatra je sadašnjost, plamtí i svetli,
ona je sadašnjost u molitvi.

Vatra je žrtva onoga što gorí
toplota života i radost očiju.
To je smrt mrtvih stvari i njihov povratak svetlosti.

Vatra radosti!

Patnja i veselje jedno u drugome, ljubav je veselje u patnji.

Vatra je život i smrt jednog u drugome,

Sjaj koji se troši i bit koja se javlja.

Pevajmo hvalospeve na jeziku vatre,
razumljive i jasne za sve ljudi!

I ti, prolaznici na putu sva četiri vetra,
dođi među nas i pruži nam ruku!

Zapali nas, Gospode, da se naša molitva
penje u plamenu,
da se naše srce od pruća i šiblja i njihovo
kratkotrajno plamtanje
nekako služi tvojoj slavi.

molitva uz oganj

AMEN

U subotu poslijepodne je bilo ponuđeno 14 radionica. Jedna od njih se bavila dijalogom između tri religije abrahamske tradicije. Govor je održao Pierre-Ami Beguin iz L'Arche. Facilitirao je Stephan Hunninger iz zajednice Laurentius iz Laufdorfa.

Romain Gury (FEVE, Francuska, lijevo) i Marius van Hoogstraten (DMFK, Nizozemska) raspravljavaju o demokratskim pokretima na Bliskom istoku

Osim toga, s obzirom na napetosti u Siriji, Pierre-Ami Beguin je govorio da se redovnička zajednica trudi i dalje oko kritički konstruktivnog i evolutivnog dijaloga sa svim uključenim i sukobljenim stranama. Brine ih da će se zemlja raspasti na plemenske i religijske grupe te će situacija, posebno za kršćane, biti još nepovoljnija.

Polazeći od teze Stephana Hunningersa, koja kazuje da vlastitu kršćansku vjeru možemo razumjeti samo zajedno sa židovskom i muslimanskom braćom i sestrama, javljali su se sudionici/sudionice i govorili o vlastitim trijaloškim i dijaloškim aktivnostima u svom životnom kontekstu.

Maria Biedrawa je tako pozvala na Međureligijske mirovne dane franjevačke obitelji od 11. do 13. studenog 2011. u Parizu.

Sudionici su saželi svoje razgovore na sljedeći način:

"Pravda i nenasilje su put prema miru. Otkrijte to i otkrit ćete identitet drugih i svoj vlastiti. Tako smo mi svjedoci Boga u svijetu."

Pierre-Ami Beguin izvijestio je uz pomoć slika o svom putovanju u Siriju, zemlju koja je obilježena kršćanstvom i islamom. Put ga je doveo do kršćanskih zajednica i crkava različitih denominacija.

Težište njegovog izlaganja je bilo izvješće iz samostana Deir Al Habashi Marmusa, sirijskog katoličkog samostana, koji je posvećen trijalu, a posebice kršćansko-muslimanskom suživotu. Opat Paolo, isusovac talijanskog porijekla, je oživio stari napušteni monofizitski samostan. Zajednica, koju je u međuvremenu Vatikan priznao, sebe vidi kao kršćanskog partnera za kršćane i crkve u kontekstu antičkog kršćansko-muslimanskog bratstva, u zemlji i regiji.

Artur Krasniqi izvještava o stanju na Kosovu

Amra Pandžo, članica organizacijske grupe za regionalnu konferenciju u Jugoistočnoj Europi nije mogla prisustvovati Međunarodnoj konferenciji u St. Antoineu. Ona je sudionicima poslala sljedeću poruku čiji veći dio ovdje objavljujemo.

Moje ime je Amra Pandžo, ja sam muslimanka i živim u Bosni i Hercegovini. Više od deset godina sam uključena u mirovni rad. (...)

Vrlo sam tužna kada vidim kako se često islam povezuje s terorizmom, nasiljem i zlom. U svim zapadnim medijima je trenutno prisutan stereotip o 'muslimanskim teroristima' (...). Nažalost, to doprinosi "sukobu civilizacija" i podjeli svijeta na umjetne i nasilne kategorije. (...)

Nedavni događaji oko smrti Bin Adema su mi to jasno pokazali. Dobila sam poruke i pisma od kršćanskih prijatelja, uključujući i one koji rade za mir, koji se ispričavaju za ponašanje 'svojih' ljudi. Ove poruke su pune dobrih namjera, ali su mi potvrstile da postoje spomenute kategorije (...). Imam problema što sam kao muslimanka stavljena u isti koš s čovjekom, koji se naziva muslimanom, ali u mojim očima nije ništa drugo nego kriminalac. Osjećam se puno bliže kršćanskim vjernicima. (...)

Moja kršćanska braća i sestre, pozivam vas da se oduprete ideji (...), da je svijet podijeljen na dobro i зло, Istok i Zapad. Ja osobno vidim svjetlost i zvijezde vjere širom svijeta. Pozivam vas da uistinu živite svoju vjeru te da ne vjerujete u etiketiranje. Etiketiranja obilježavaju ljudi, a važno je prepoznati tko je osoba s kojom se srećem. Od tri arapska slova S, L, M, formirana je riječ islam, koja znači mir. Glagolski oblik te riječi znači graditi mir i na tom se obliku formira pozdrav „selam“: mir s vama. Moja vjera poziva mene, da volim i prihvaćam svoje susjede. (...) Musliman znači biti mirotvorac i donijeti mir, a ne sukobe i rat. (...) Nažalost, slika islama u zapadnom svijetu je vrlo različita od života i stvarnosti mnogih muslimana. Muslimani, s kojima surađujem, ne mogu zamisliti da bi imali bilo kakve veze s terorizmom. Nakon bosanskog rata 1992.-96., koji je odnio živote mnogih muslimana, nije bilo osvete. Nije bilo samoubilačkih ili terorističkih napada u mojoj zemlji. Čvrsto vjerujem da je bosanski oblik islama miran i tolerantan. (...) To je razlog zašto radimo na međunarodnoj razini promicanja ideje mirotvorstva u islamu.

"VI ljudi! Stvorili smo vas od jednog muškarca i jedne žene, i mi smo od vas napravili nacije i plemena, da bi se međusobno upoznali." (Kur'an, Al Hojourat 13)

Nadam se da me je ova poruka mira i ljubavi vama približila. (...) Mi bismo svi mogli živjeti u miru i toleranciji, kada bismo doista vjerovali.

Želim vam sjajnu konferenciju.

Amra Pandžoibus, Sarajevo

Oko 1.000 sudionika iz više od 100 zemalja, što predstavlja 300 crkava članica Svjetskog vijeća crkava (WCC), je došlo između 17. i 25. svibnja 2011. na Međunarodnu ekumensku mirovnu konvokaciju (IEPC) u Kingston na Jamajci. Kees Nieuwerth, delegat mreže Crkva i mir i zapisničar Godišnje skupštine nizozemskih kvekera izvješće:

Kakav nadahnjujući susret! Ili kako je u brojnim proslavama, rečeno: "To se dogodilo u godini našeg Gospodina 2011., koji je crkve svega svijeta okupio u Kingstonu/Jamajka, kako bi proslavili pobjedu mira nad nasiljem i pravde nad nepravdom."

Služba Božja pod šatorom (Peter Williams/WCC)

pune glazbe, ritma i nadahnuća. Svaki se dan proučavala Biblija u malim radnim skupinama te je održano ukupno više od 160 radionica.

Najimpresivniji govornik na svečanosti otvaranja bio je Paul Oestreicher, dugogodišnji mirovni radnik, anglikanski svećenik i član Religijskog društva prijatelja (kvekera). Tema njegova govora je bila: "Novi svijet je moguć". On je odmah postavio tezu: "Mi smo sklopili savez sa carem, upravo onaj savez koji su prvi kršćani nazivali idolopoklonstvom ... Mi smo se prilagodili toj moći, naše savjesti povinuli: ubijali smo neprijatelja cara – s Isusovim imenom na usnama. ... Ukipanje rata je moguće. Moguće je, kao i ukidanje ropstva koje prožima do danas povijest naroda Jamajke ... Ropstvo je proglašeno ilegalnim. ... Upravo ta sudbina treba zadesiti i rat. Ako se Crkve cijelog svijeta ne budu mogle odlučiti krenuti tim putem, onda nećemo imati što reći na temu svjetskog mira, nećemo imati ništa što bi bilo značajno. ... U teoriji je rat u velikom dijelu već izvan zakona. Postoje sudovi koji sude ne samo ratne zločine nego zločin rata samog ... Kad bi se još uvijek novoj disciplini "mirovnih studija" na sveučilištima u svijetu, stavilo na raspolaganje više sredstava, onoliko koliko imaju sigurnosni studiji i razvoj naoružanja, onda bismo ostvarili stvarni napredak. ... Mir zahtijeva da se vojno-industrijskom kompleksu oduzme vlast. ... „Da“ za život znači „Ne“ ratu. ... Jedina trajna pobjeda koju možemo izvojevati nad svojim neprijateljima jest ona da ih učinimo svojim prijateljima."

Završna poruka izjavljuje kako je zajedničko nastojanje Crkava da učine rat nezakonitim. Jedinstvo u uvjerenju da je katastrofa Fokušime još jednom dokazala da se ne smijemo više oslanjati na nuklearnu energiju kao izvor energije. O obavezi na zaštitu stoji: "Mi se i dalje mučimo s pitanjem kako zaštititi nevine od nepravde, rata i nasilja... Postavljamo dubinsko pitanje o konceptu "odgovornosti za zaštitu" i o

njegovoju mogućoj zlouporabi." Crkve su pozvane zalagati se za potpuno nuklearno razoružanje, a protiv proizvodnje i trgovine oružjem. Ohrabrene su podržavati pravo na prigovor savjesti, odbijanje oružja na temelju savjesti te zaštititi i dati utočište svakome tko se usprotivi militarizmu i oružanim sukobima. Mirovno obrazovanje mora imati središnju ulogu u nastavnim planovima i programima svih škola, teoloških obrazovnih ustanova i sveučilišta.

Moj zaključak vezan uz naš sastanak, plenarnu sjednicu, radionice, slavlja, biblijske grupe i objavljene dokumente glasi da se velika većina tema, s kojima smo došli u Kingston, ticala svih nas i uz to se našla na dnevnom redu Ekumenskog vijeća Crkava (EVC)!

Ali ovaj kingstonski sastanak postavio je ozbiljno pitanje vezano uz povijesne mirovne Crkve. Od prvog sastanka pa do završne poruke nas su smatrali i citirali kao primjer. Šteta je, što su Crkve izgubile toliko vremena: već 1953. povijesne mirovne Crkve (i Međunarodni savez pomirenja – IFOR) predstavile su svoju izjavu "Mir je Božja volja". Napokon se Crkve pomicu "dalje od nauke o pravednom ratu prema obvezi, prema opredjeljenju za pravedni mir". ... S druge strane, možemo se tome samo veseliti!

No, to znači da se članovi takozvanih mirovnih Crkava te iz njihovih redova proizašli pokreti – mreža Crkva i mir, Međunarodni savez pomirenja (IFOR) – i dalje strpljivo moraju držati svoje odgovornosti da svjedoče o onom što su dobili u nasljedstvo, da je nenasilan put konstitutivni dio nasljedovanja Isusa. Ako to sve uzmemo u obzir, šteta je da su do danas samo jedan dio menonitskih, kvekerskih i bratskih zajednica punopravni članovi Ekumenskog vijeća Crkava. Možda bi se o tome nakon ovog povijesnog susreta u Jamajci ozbiljno trebalo razmišljati?

Na završnoj svečanosti u Kingstonu naš je prijatelj i menonit Fernando Enns, ujedno i osnivač Dekade za prevladavanje nasilja, rekao: «Pogledajte oko sebe, što vidite? Kakva li je privilegija, biti dio ove zajednice – stoga: slava Bogu i mir ljudima na Zemlji! Prošli smo dug put. Stekli smo iskustva, koja su promijenila naš individualni život i život nas kao zajednice. Pravednost i mir su otkucaj srca ekumenske zajednice! Ali mi nismo zadovoljni. Tek smo na početku, shvatimo to.... Tek počinjemo naglašavati kako je važno spriječiti nasilje i koliko su značajne nenasilne akcije. Danas se moramo obvezati, da ćemo i dalje proučavati teološke i etičke temelje pravednog mira. I trebamo poduzeti hrubre korake, kako bismo prakticirali pravedan mir. Pritom smo odgovorni jedni prema drugima. Ili Crkva prihvata poziv na pravedan mir – ili ona nije Crkva!“

S time se mogu samo iz svega srca složiti!
Amen, tako neka bude!

*Puno sudionika i sudionica predlaže promjene
u završnoj poruci (Peter Williams/WCC)*

Mirovna konvokacija Kingston – izvaci iz dnevnika Janna Postma

Ponedjeljak, 16. svibnja: Autobusi puni kršćana različitih nijansi putuju u smjeru sveučilišnoga kampusa. Od sunčeve svjetlosti te jarkih boja u toj gradskoj četvrti bole nas oči. Ponuđen nam je obrok čim smo pristigli. Ova okrugla zgrada i studentske odaje bit će naš dom sljedećih devet dana. Sobe su male, nema klima uređaja. Tu i tamo neki komarac.

Utorak, 17. svibnja: U ogromnom šatoru, koji na nas čeka, ima mjesta za 1.000 ljudi. Prijave su u predvorju sveučilišta. Prijavljujemo se za lokalne izlete.

Srijeda, 18. svibnja: Na putu prema gradu. Cilj mog autobusa: «Mladi susreću mlade». Mnogo pjesama hvalospjeva Bogu, kazališta: što vidimo, dolazi izravno iz njihovih života. Popodne je otvorene skupa. Djeca pjevaju za nas. Govore drže premijerka Jamajke, prodekan sveučilišta, predsjednik lokalnih i regionalnih crkvenih vijeća – pazi: jedna žena! – i Paul Oestreicher.

Četvrtak, 19. svibnja: Mir u zajednici. Podij na kojem su žene iz Palestine/Izraela, Indjika iz kaste nedodirljivih, sin Martina Luthera Kinga.

Petak, 20. svibnja: Mir sa Zemljom. Slušamo priče i gledamo kako tonu otoci u Tihom oceanu. Podij: pravoslavac iz Argentine, teologinja iz Gvatemala, pripadnica indigenog plemena. Pozvani smo navečer prisustvovati koncertu, plesu i kazalištu u parku.

Subota, 21. svibnja: Mir na tržištu. Podij s Jamajčanima, Afrikancima; zastupnik AGAPE programa Ekumenskog vijeća Crkava.

Nedjelja, 22. svibnja: Gospodnja večera, (još uvijek) službe su odvojene. Bogoslužje s glazbenom skupinom „Steel“ i sveučilišnim zborom. Potom „Karipski dan“ s mjuziklom.

Ponedjeljak, 23. svibnja: Mir među narodima. Preko satelita, Japanac koji je preživio napad atomskom bombom. Među nama prisutni: biskup Asadourian (Irak), predsjednik norveškog Centra za mir i ljudska prava te Lisa Schirch, menonitkinja, profesorica mirovnog odgoja.

Utorak, 24. svibnja: Kraj s jednom završnom porukom, o kojoj se u svim grupama i na plenumu raspravljalo. Pacifisti i ne-pacifisti su u tom pogledu gotovo jednaki: „I dalje se mučimo s pitanjem kako zaštiti nedužne ljudi od nepravde, ratova i nasilja. U tom kontekstu postavljamo sebi dubinska pitanja vezana uz pojam 'odgovornosti za zaštitu' i njene moguće zloupotrebe.“

Je li Međunarodna ekumenska mirovna konvokacija (IEPC) bila korisna? Ne samo korisna, već gotovo nužna! Postoji samo jedna Crkva, **jedno tijelo Kristovo**. Postoji samo **jedno čovječanstvo**. To je ovdje postala konkretna stvarnost. Mnogi mladi pripadaju toj Crkvi. Otkrivaju pitanja o suživotu i miru.

Što se mora poduzeti kako bi ovaj rezultat ozbiljno shvatili crkveni gremiji i zajednice/župe? – Moramo govoriti o ljudima koji žive na marginama naših društava. Jer oni žive među nama: **nećemo se obeshrabriti!** Borimo se protiv podjele ljudi na one bolje i na one manje važne. Počevši od nas i ostalih, mi se suprotstavljamo nasilju. Suprotstavljamo se iskorištavanju Zemlje. **Želimo živjeti s jednim Bogom.**

Poruka sa sastanka mreže Crkva i mir Međunarodnoj ekumenskoj mirovnoj konvokaciji u Kingstonu, Jamajka

Našoj braći i sestrama, koji su se okupili u Kingstonu!

Paralelno s Međunarodnom mirovnom konvokacijom u Kingstonu i mi smo se sastali u francuskoj zajednici L'Arche Lanze del Vasto. Mi – Europska konferencija mirovnih crkava i zajednica, ljudi iz šest različitih zemalja – od Makedonije do Nizozemske, od Češke do Italije – pripadamo kao i vi, zajednici onih koji vjeruju u Isusa Krista i žude da ih On vodi na putu mira (Lk 1,79).

Ohrabreni smo procesom „Dekade prevladavanja nasilja“ i vjerujemo da „Ekumenski poziv na pravedan mir“ svjedoči o dubokoj promjeni u našim Crkvama.

Ipak usrdno preklinjemo ekumensku zajednicu, da dalje kroči putem mira. Europske crkvene zajednice su 2001. u Strassburgu obećale sljedeće: „Zalažemo se za mirovno uređenje utemeljeno na nenasilnom rješavanju sukoba. Osuđujemo bilo kakav oblik nasilja nad ljudima, a osobito ženama i djecom.“¹

Nanovo potvrđujemo to opredjeljenje za nenasilje, stoga zagovaramo da se o konceptu odgovornosti za zaštitu (R2P) dobro promisli. Uznemireni smo, gledano na poziv, da se ugroženi narodi štite policijskim ili vojnim nasiljem.² Čak i kada se vojne snage čuvaju kao 'ultima ratio' (krajnje sredstvo), to utječe na planiranje civilnih akcija u ranim fazama sukoba. Odbacujemo pretpostavku da nas pravedan mir prisiljava na izbor između poziva na nenasilje i zakonski opravdanog korištenja nasilja, kako bi se zaštitilo ugrožene narode.

Uporaba sile kako bi se proveli dobri ciljevi je neizbjježno osuđena na propast, bez obzira radi li se tu o 'policijskom nasilju' ili ne. Oružje ubija i ozljeđuje jednako one koji su uključeni i one koji nisu. Čak i u beznadnim situacijama, u kojima nasuprot nasilju koje preuzme sav prostor, kada biva sve glasniji ljudski razumljiv vapaj za učinkovitom borbom protiv nasilja, vapaj kako među onima koji su pogođeni nasiljem, tako i među nama, inzistirat ćemo na nenasilnim sredstvima prema svakom čovjeku, na strategijama koje su nam kao sljedbenicima Isusa dostupne u izobilju.

Iz toga slijedi da Crkve trebaju na nov način usmjeriti svoje političke strategije: trebaju zahtijevati pojačanu primjenu nenasilne intervencije, koju bi organizirala međunarodna zajednica nadahnuta uzorima kao što su civilna mirovna služba, Kršćanski mirovni timovi (Christian Peacemaker Teams) i Internacionalne mirovne brigade (PBI). Pozivamo Crkve na jačanje svog vlastitog angažmana u službi za mir, gdjegod se pojavljuju sukobi i socijalni nemiri.

Nasilje kao takvo nikad neće moći postići dugotrajni mir u pravednosti. Pozivamo vas da odolite iskušenju i ne opravdavate korištenje smrtonosnog oružja – makar i kao 'ultima ratio'. Hodimo zajedno putem mira!

Danas molimo s vama: „O Bože, izlij svoj mir među svim tvojim narodima.“

L'Arche, 22. svibnja 2011.

---

¹ Charta Oecumenica, Smjernice za suradnju među europ. Crkvama, str.8.

² Ekumenski poziv na pravedni mir, str. 22-24

Neposredno prije Međunarodne konferencije, u St. Antoineu je održan sastanak Godišnje skupštine članova mreže Crkva i mir na kojem su bila prisutna 44 člana.

Izvješće Upravnog odbora je naglasilo koliko je važna podrška Središnje menonitske zajednice (MCC) – za aktivnosti vezane uz Jugoistočnu Europu te za zapošljavanje osoblja u uredu za aktivnosti u mreži. Raduje da je Susan Pracht započela volontirati u uredu, da će Martin Schuler i dalje raditi kao izvršni direktor te da je plaća Helge Amelung do sredine 2014. u cijelokupnom iznosu osigurana. Marie-Noëlle von der

Recke je jesen posavila da će krajem 2012. dati ostavku s mjesta glavne tajnice. Za njen doprinos joj se od svega srca zahvalilo. Skupštini je predviđeno kojim postupkom će se tražiti njen nasljednik/nasljednica.

Martin Schuler i Marie-Noëlle von der Recke su pojasnili izvješće ureda mreže. Tijekom rasprave je postavljeno pitanje o kontaktima mreže u Istočnoj Europi, s prijateljskim zajednicama i Konferencijom europskih Crkava. Vezano uz komunikacijski rad predložen je sustavni pristup i umrežavanje s 'društvenim medijima'.

Razmjena ideja o budućnosti mreže Crkva i mir

U regionalnom izvješću došlo je do rasprave o dokumentu Kairo-Palestina, NATO-ovom napadu na Libiju, akcijama za vrijeme sajma oružja u Pariz-Satoryju i ostalima. U Jugoistočnoj Europi raste potreba za teološkim tekstovima o međureligijskom dijalogu. U Njemačkoj bi trebali potaknuti vladu na mijenjanje stava vezano za proizvodnju oružja i njegov izvoz, vojne operacije te ulaska savezne vojske u škole. Skupština je zamolila Odbor da proslijedi svojim članovima pismo njemačkih kvekera njemačkom Parlamentu o sudbini sjevernoafričkih izbjeglica, s molbom da se ovaj hitni apel podrži.

Financije mreže Crkva i mir su se u 2010. povoljno razvijale. Finansijsko izvješće je pročitano kako bi se olakšao posao Odboru. S tim se izvješćem Skupština jednoglasno složila. Budžet za 2011. koji još jednom predviđa povećano namicanje dobrovoljnih priloga, pošto se trenutno ne očekuje potpora EKD-a, je velika većina i prihvatile. Već su se održala dva sastanka za prikupljanje sredstava, kao i susret s predstavnicima AGDF-a, naše njemačke krovne organizacije. Odbor je Skupštini prikazao sastavljenu listu s predlošcima prikupljanja sredstava. Naglašeno je: ako svoj posao radimo sa strašću i oduševljenjem, to je onda najbolji način prikupljanja sredstava.

Organizirane su rasprave oko šest tema o budućnosti mreže Crkva i mir i to u kružocima uz razmjenu ideja. Uz to je izvođeno nekoliko pitanja: što očekuju članovi od mreže; koliko se mogu za nju angažirati te što su spremni doprinijeti. Nadalje,

Troje novih članova primljeno je na Skupštini: Brian Tracy, Annik Gentner, Sabine Dittmann

koga vide kao moguće umnožitelje i širitelje obavijesti u svojim lokalnim mrežama. Rezultati će se evaluirati, a Upravni odbor će o njima raspravljati kada bude radio na opisu radnog mjesta generalnog tajnika/tajnice i traženju osobe za to mjesto.

In memoriam Christe Voigt koja je dugo bila predstavnica godišnje skupštine Društva prijatelja u mreži Crkva i mir te članica Upravnog odbora. Preminula je 10. veljače 2011. (preuzeto iz: Conscience and Peace Tax International)

Budući je za vrijeme Drugog svjetskog rata i 10 godina nakon rata morala odrastati bez oca, Christa je već kao dijete naučila mrziti rat. Zbog toga je od samog početka bila aktivno uključena u inicijativu, koja se zahvaljujući njenoj energičnoj podršci razvila iz jednostavnih razgovora između istomišljenika. Bila je to inicijativa za mirovni porez (od 2003. Udruga za mrežu mirovnih poreza).

Početkom 80-tih godina su se Christa i Klaus Martin zauzimali srčano, unatoč naporima na poslu i u obitelji, protiv plaćanja „poreza za vojsku“ i za slobodu savjesti pri plaćanju poreza. 1991. godine su pitanje neplaćanja za vojsku uspjeli dovesti do prvog i jedinog procesa pred Ministarstvo financija.

Kvekeri po osobnom uvjerenju, Christa i Klaus Martin su svoj angažman za mirovne poreze smatrali civilnim neposluhom. Zahvaljujući njihovom utjecaju, Kvekerski godišnji sastanak je 1984. usvojio izjavu za podršku ciljeva pokreta za plaćanje mirovnog poreza. 1993. je Inicijativa plaćanja mirovnih poreza primila Aachensku mirovnu nagradu.

Zahvaljujući Christinoj inicijativi i zalaganju za otpor protiv plaćanja vojnih poreza mogao se uspostaviti i održati kontakt s istomišljenicima u Njemačkoj te cijelom svijetu. Christa je u Međunarodnom pokretu uskraćivanja poreza zbog prigovora savjesti (CPTI-Conscience and Peace Tax International) bila prvi njemački član Upravnog odbora.

U sklopu crkvenih događanja – kao što je prvi Europski ekumenski saziv 1989. u Baselu, osigurala je zajedno s Klausom Martinom putem manjinskog votuma, da njezin zahtjev zaživi. To je bio temelj da se njen zahtjev uključi u konačnu izjavu

Svjetske skupštine za pravednost, mir i očuvanje svega stvorenog Ekumenskog vijeća Crkava u Seoulu 1990.

Na svoj sasvim uvjerljiv način, Christa je uvijek znala postaviti u ispravan odnos ljudi s kojima je išla zajedničkim putovima i stvari, činjenice. Christa će nam ostati u sjećanju kao odlučna i hrabra u svojim istupima za mirniji svijet vrijedan življenja. Zahvalni smo na svemu što nam je dala.

Molimo rezervirati:

- **Frankofona regionalna konferencija:**

26.–27. travnja 2012.

- **Skupština:**

27.–29. travnja 2012.

Mjesto održavanja: Maison du Notre Dame du Chant D'Oiseau, Brüssel

- **Regionalna konferencija njemačkog g ovornog područja:**

23.–25. studenog 2012. Mjesto održavanja:
Thomashof, blizu Karlsruhe

Crkva i mir (Church and Peace)

je evropski savez mirovnih Crkava,

mirovno orijentiranih zajednica, crkvenih zajednica i mirovnih službi.

Redakcija: međunarodni ured Church and Peace

Prijevodi: hrv Raffai / lektura Sečen. srb. Veselinovic

Fotografije: ukoliko nije drugačije obilježeno: arhiv Church & Peace

Adresa: Internationale Geschäftsstelle: Ringstraße 14, D – 35641 Schöffengrund,

Tel: +49 6445 5588, Fax: +49 6445 5070, IntlOffice@church-and-peace.org

www.church-and-peace.org

Dobrovoljni prilozi:

- EURO UPLATE / BANK TRANSFER / VIREMENT: Church and Peace e.V.,
Kto-Nr: 7361 9602, Volksbank Mittelhessen, BLZ: 513 900 00
IBAN: DE69513900000073619602, BIC: VBMHDE5F
Kto-Nr: 1014380015, Bank für Kirche und Diakonie KD-Bank, BLZ: 350601 90,
IBAN: DE33350601901014380015, BIC: GENODED1DKD
- Švicarska: CEC, 2608 Courtelary, Konto/compte : 30-38150-4,
BIC/SWIFT: RBAB CH 22240, IBAN: CH44 0624 0016 1072 4100 9
- CHEQUES EN EUROS s naznakom za Church and Peace, CCP Nancy, 046645X036
RIB: 20041 01015 0466451X036 41, IBAN: FR93 2004 1010 1504 6645 1X03 641,
BIC: PSSTFRPPSTR
- Send STERLING CHEQUES made out to "Church and Peace" to Gerald Drewett,
20 The Drive, Hertford SG14 3DF